

A gyergyai szép, ragyogós

A gyergyai szép, ragyogós

39 gyergyói népdal, házi használatra,
CD melléklettel

Válogatta, szerkesztette: Erőssné Sándor Judit

Borítókép: Bajkó Antal és családja, Gyergyóalfalu

Ének: Erőssné Sándor Judit és Erőss Réka

„Hangmérnök és utómunka” és szerkesztés: Sándor Csaba Lajos

CD hanganyag utómunka: Berszán-Árus György - Rubin Stúdió Kft.

Képanyag: válogatás a 2007-ben és 2014-ben Gyergyóremetén szervezett HMKK-fotótábor anyagából, a régi fényképek Nagy József gyűjtéséből

Illusztrációk: gyergyói deszka díszítő motívumok Kisné Portik Irén “Gyergyó és a fenyő” kötetéből

Arculat és korrektúra: Barabás Zsófia

ISBN 978-606-8352-60-2

Kiadja Gyergyóremete Község és a Nexus Alapítvány

www.gyergyoremete.ro, office@gyergyoremete.ro

Nyomdai munkálatok:

F&F INTERNATIONAL - Kiadó és nyomda

Gyergyószentmiklós, Tel.: 0266-364171

www.fandf.ro, e-mail: office@fandf.ro

Előszó

Miután Berecz András hazakísérte a gyergyói népdalokat, melyeket Bartók, Kodály és Molnár Antal gyűjtött a Gyergyói-medencében a múlt század elején, a magyar népzene kultúra térképén egy új szín árnyalatai tűntek fel: Gyergyóé. Milyen idejében! Mert mi már hajlandóak voltunk elhinni, hogy színtelenül és eszköztelenül állunk ezen a térképen.

Holott íme: volt és van gyergyói népdal, volt és van gyergyói tánc!

A mi népdalaink nyelvileg, hangzásilag gyakran a szokatlanság és a valóság talajától messzire emelkedő képek, illetve képtelenségek: magunkra ismerhetünk bennük.

Ebben segít és erősít ez a kiadvány, önkifejezésünknek olyan eszköze, ami rögtön az egyetemesség irányába mozdíthat el bennünket.

Hallgatni, tanulni, énekelni kell e lemez anyagát! Mindenekelőtt a gyergyóiaknak.

Nagyszerű érzés és lehetőség ezt felfedezni – a magyar kultúra perem vidékén, a fejlődés európai természetű gondolatától távol esve – eligazítanak a legalapvetőbb emberi dolgokban: az élet és a halál, a szerelem és a munka, a vígasság és a háborúk, a bújdosás és a szegénység, a kitaszítottság és a hazaérkezés egyetemesnek és tájainkon öröknek mondható dolgaiban.

Köszönöm mindenkinek, aki segítette e lemez megjelenését! Méginkább köszönöm mindazok munkáját, akik naponta dolgoznak azon, hogy mi visszatanolhassuk, amit eleink tudtak kereken és mélyen.

Hallgassuk, tanuljuk és énekeljük ezt a tudást!

Laczkó-Albert Elemér

Polgármester

Gyergyóremete, 2015 augusztus

A bornyúkot elhajtottam

Gyergyócsomafalva

♩ = 107

5

Nem lát - tam én tél - be fecs - két, Most öl - tem meg egy pár csir - két.
A bor - nyu - kot el - haj - tot - tam, Ko - má - m - asz - szonyt meg - ta - lál - tam

Et - tem an - nak zú - zát, má ját, Csó - ko - lom a ba - bám szá ját.
Ad - dig, ad - dig dis - ku - rál - tunk, Míg a csor - dát ha - za - vár - tuk.

Ne búsuljon, komámasszony,
Csak az Isten rozst adjon,
Megisszuk a rozsnak levit,
Dicsérjük a Jézus nevét!

Szerettelek egy ideig,
Este nyolctól szeredáig,
Ugy-e, babám, sok szép üdő,
Száradjon beléd a tüdő!

Igyál, igyál, adj nekem es,
Szonnyan ne haljak meg én es!
Igyál, Pista, iszik Jankó,
A pénzünknek nem kell zacskó!

Az ördög es elvitt vóna,
Ha féllitres ne lett vóna,
A féllitres elékerül,
Ingem az ördög elkerül!

A féllitres karimája,
Az én szívem koronája,
A féllitres elékerül,
Ingem az ördög elkerül!

Addig iszom a csárdába,
Míg egy lovam lesz a hámba,
Ha ló nem lesz, semmi sem lesz,
Azután a lóg es jó lesz!

Arra vigyázz, öregasszon,
Hogy az ördög el ne kapjon,
Bihalbőrbe öltöztessen,
Pokolba bédöcögtessen!

Az ördög es elvitt vóna,
Ha féllitres ne lett vóna,
A féllitres elérkerül,
Ingem az ördög elkerül!

Szürke juhnak rövid lába,
Belévondozott a sárba (hordozott),
Azt gondoltam, hogy az ágyba
S hát a térdig érő sárba.

Kiment a ház az ablakon,
Benne maradt egy vénasszony,
Harminchárom foga héjja (hijja),
Mégis a guzsalyast várja.

Immár vendég jól mulattál,
Hazafelé indulhatsz már,
Uccu, gazda, ragadj botra,
A vendéget indítsd útra.

Jó vagy, uram, verekedni,
De nem vagy jó szoknyát venni,
Ezt a szoknyát es úgy vettem,
Hogy a szemedet elköttem!

Nem láttam én télbe fecskét,
Most öltem meg egy pár csirkét,
Ettem annak zúzat-máját,
Csókolom a babám száját!

Látod, rózsám, látod mégis,
Hajzád jöttem, ha későn es.
Eljöhetek minden este,
Mert nem lakom olyan messze!

Én Istenem, vigasztalj meg,
Hogy a búban ne haljak meg,
Addig iszom, míg egy ló lesz,
Azután a lóg es jó lesz!

A diófa veresét virágzik

Gyergyócsomafalva

4 A di - ó - fa ve - re - set vi - rág - zik,
É - des ró - zsám ö - lem - ben ját - szo - dik
7 Ját - szodj ba - bám, Úgy - sem ját - szol so - ká - ig,
10 Ok - tó - ber - nek leg - el - ső nap - já - ig.

Gyerünk, pajtás, vígan hazafelé,
A váradi nagy kaszárnya felé!
1890-esek ágya,
Üresen marad az nemsokára!

Kalapomba nemzeti szín rózsa,
Hazajövök nyóc' esztendő múlva,
Hazajövök, legénnek' maradok,
Azt veszek el, akit én akarok.

A gőzösnek a belseje sárgára van festve

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. Molnár Anna

Tánclépés ♩ = 100

4 A gő-zös-nek a bel-se-je sár-gá-ra van fest-ve

7 s a-zon víz-nek en-gem Bu-da-pest-re

s ott van-nak a gön-dör-ha-jú bos-nyák lá-nyok,

10 Én meg csak nagy be-tyá-ro-san ka-esint-ga-tok rá-juk.

A gyergyai a gyergyai három öles utca,
Öreg bakák masíroznak rajta.
Elől az megy, aki engem vezet,
Szervusz, kedves kisangyalom, add ide a kezed.

Ha felmegyek Budapestre, ott várnak rám százan.
Képeslapot küldök a rózsámnak.
Megkérdzem: szeret-e még úgy, mint régen,

A szárhegyi kerek erdő, jaj, de messze látszik,
Közepében egy barna kislány alszik.
Felkölteném, jaj, de félek, megharagszik.
Aludj, babám, aludj, babám, kivilágos kivirradtig.

Mert, ha nem, hát Budapesten száz is akad nékem.
Kiesett a, kiesett a kicsi pengő a zsebemből,
Kitagadott a babám a szívéből.
Hogyha kitagadott, nem maradok én árva,
Kopok én még szeretőt a magam falujába.

A gyergyai szép ragyogós csillag

Gyergyócsomafalva, 1911

gy. Molnár Antal
é. Péter Mari

Tempo giusto ♩ = 100

4 A gyér - gya - i szép ra - gyo - gós Csil - lag —

7 Vá - sár - he - lyi csár - da fe lett vil - log

10 Én es o - da, o - da va - ló va - gyok

A - hol az a há - rom csil - lag — ra - gyog.

Bémegyek az alfalvi kocsmába,
Eszem, iszom, amíg kedvem tartja,
Kocsmárosné, tőccsön' egy icce bort!
Hadd mossa le a torkamról a port!

A zsidó lány

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán

Tánclépés

5 A zsi - dó lány Na - gyon ké - nyes.
A ci - pő - je Na - gyon fē - nyes.

Tra la - la - la la - la la, la - la - la la.

Üssön meg, babám, a ménkö,
Akkora, mint egy malomkö,
Trallalallalallala, trallalallalallala, trallalala.

Tégedet es, anyádat es,
Azt a huncut fajtádat es,
Trallalallalallala, trallalallalallala, trallalala.

Ma csütörtök, holnap péntek,
Holnap után megyek férjhez.
Jár a farom, mint a frász,
Mint, akit a hideg ráz, a sötétben.

Komámasszony, drága lélek,
Adjon nékem mihelyt kérek.
Jár a farom, mint a csép,
Mint, akit a hideg csíp, a sötétbe.

Ablakomba virágcserep

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. Molnár Anna

Tánclépés ♩ = 120

Ab - la - kom - ba vi - rág - cse - rép

3
Az én u - ram min - dég ke - reng

5
É - des u - ram ne ke - reng - jen

7
Mer` az ne - kem na - gyon szé - gyen.

A szomszédba asszonyt keres,
Azt hiszik engem nem szeret.
Jaj, Istenem, hogy tiltsam el,
Hogy engem ne felejtse el.

Veszek neki dohányt, pipát,
Hogy ne kapjon bennem hibát.
Veszek neki dohányt, pipát,
Hogy ne kapjon bennem hibát.
Jobb a tejföl, mint az író,
Szentmiklóson nincs főbíró.
Főbíróra reá untak,
Főkapitányt választottak.
A rendőrök is nadrágba,
Egyforma kék szín kabátba;
Baloldalán van a kardja,
Csákójába' fehér bojtja.

Piros betét a balkarján,
és fényes csillag a nyakán;
ujjas helyett köpönyege
hideg eső, hogy ne érje.

Anyám, édesanyám

A - nyám, é - des - a - nyám, Szi - vem, é - des a - nyám_____

5
A - nyám, é des a - nyám, _ Föl - ne - ve - lö____ daj - kám.

Mikor ringatgattál
A ringó bölcsőbe,
Ringatgattál volna
Kicsi koporsóba.

Mikor takargattál
Gyenge gyolcsruhába,
Takargattál volna
A földnek gyomrába.

Mikor született volt
A bánya tetején,
Eleresztett volna
Az Orotva vizén.

Hadd ettek volna meg
Tengernek halai,
Sirattak volna meg
Tengernek habjai.

Árva vagyok

Gyergyóalfalu, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. özv. Bicsakné

Igen lassan

Ár - va va - gyok, nincs gyá - mo - lom

3
még a vi - zet is gyá - szo - lom,

5
Ar - ról tud - ják: ár - va va - gyok,

8
Egy ház ba` E - gy e - dül va - gyok.

Egyedül lakom egy házba,
Titkos bánat szobájába.
Egyedül lakom egy házba,
Titkos bánat szobájába.

Árva vót apám, anyám es,
Árván hagytak engemet es.
Hogy próbáljam meg én es
Ezt a szigorú életet.

Nézem a csillagos eget,
Eszem az árva kenyeret.
Nézem a csillagos eget,
Eszem az árva kenyeret.

Nézem az eget s a földet,
Járok az alatt eleget.
Sírok titkon, kit más nem lát.

Könnyem arcomra árkot ás.
Árkot mosott az orcámra,
Mint esővíz az utcára.
Árkot mosott az orcámra,
Mint esővíz az utcára.

Annyi bánat a szívemen,
Kétrét hajlott az egeken.
Annyi bánat a szívemen,
Kétrét hajlott az egeken.

Bolyong elmém, mint a felleg,
Romlik szívem, mint az évek.
Bolyong elmém, mint a felleg,
Romlik szívem, mint az évek.

Az asztalon volt a laska

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán

Tánclépés

Az asz - ta - lon volt a las - ka, Még - is meg - et - te a macs - ka,
5 Nem a macs - ka aj - aj - aj, Volt az o - ka,
9 Ré - sze - ges a gazd - asz - szo - nya!

S há ti máma mit gondoltok,
Hogy örökké csak civédtek?
Hogyha méges, jajajaj, háborogtok,
Hát ma mind ördögöt fogtok!
Egymást annyit, jajajaj, ne marjátok,
Nem vót' kutya az apátok!

Ma nem ettem én egyebet,
Babám adott egy szem meggyet;
Azt is bánom, ajajajaj, hogy megettem
Szerelmemet elfeledtem.

Azt hallottam, hogy a Tisza befagyott

Gyergyócsomafalva, 1911

gy. Molnár Antal

Azt hal - lot-tam, hogy a Ti - sza__ bé - fa - gyott,

2
Azt es__ i - gen, hogy a ró - zsám el - ha - gyott,

4
Ha el - ha - gyott, hagy - jon es el ö - rök - re,

6
Nem szö - köm én a Ma - ros - ba é - ret - te.

Hótul fehér az alföldi' hegytető,
Ritka most az igaz szívű szerető.
Találtam én szeretőre, de oly egyre,
Oly egy álnok csalfa hitegetőre!

Egy nagy orrú bolha

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. Ferencz Istvánné Balázs-Fülöp Katalin

$\text{♩} = 84$

Egy nagy or - rú bol - ha, Úgy ná - lunk ka - pott vót,
5 E - bé - den, va - cso - rán, min - dig csak ná - lunk vót.

Egy nagy orrú bolha úgy nálunk kapott vót,
Ebéden, vacsorán mindig csak nálunk vót.

De annak az orra olyan szörnyű nagy vót,
Hogy a ház padlását mind fellyuggatta vót.

De annak a szeme olyan szörnyű nagy vót,
Mikor kinyitotta a ház világos vót.

De annak a körme olyan szörnyű nagy vót,
Hogy a ház 'ódalát mind le körmötte' vót.

De annak a hasa olyan szörnyű nagy vót,
Hogy a Maros vize mind belé szakadt vót.

Nem adnám a jó bort a rossz pálinkáért,
A magyar menyecskét az oláh fátáért.

Mer az oláh fáta a pucukba' hever,
A puckba' hever, mamaligát kever.
A magyar menyecske olyan, mint a fecske
Amit reggel megígér, nem tagadja este.

Virágos kenderem, elázott a tóba'
Ha nem szeretsz, babám, ne járj a fonóba.

Elejted orsódat, nincs aki feladja,
Bánatos szívedet, ki megvigasztalja.

Hazajő a babám s eljő' a fonóba,
Lesz, aki az orsómat ki feladogassa.

Elment az én rózsám idegen országba,
S írja levelébe, hogy menjek utána.

Nem megyek utána, idegen országba,
Inkább meggyászolom fekete ruhába (gúnyába).

Ha a molnár malma

Gyergyóditró

é. Küsmödi Bálint, Budajenő/Gyergyóditró

Ha a mol - nár mal - ma szín - a - ra - nyat jár - na,

5

Úgy - se ké - ne né - kem a mol - nár - né lá - nya.

Koszorú a bokája,
Zabolás a szája,
Úgyse kéne nekem
A molnárné lánya.

Kolozsvári temetőnek kapujába'
Kilenc zászló vagyon kitéve sorjába.

Fújja a szél, fújja, lengeti tetejét,
Mire nevelé fel az anya gyermekét.

Arra nevelé fel az anya gyermekét,
Hogy mikor húsz éves, katonának vigyék.

Hogyha én ezt, ejhaj, tudtam volna előre,
Hogy én még lehetek a császár legénye.

Elbújdostam volna nyolc éves koromban,
Hogy ne talált volna a sorzócédula.

Bánjad, asszony, bánjad

Gyergyóújfalu, 1907

gy. Bartók Béla
é. Mészáros Ferenc- Gyergyóditró, 1980-as évek
Küsmödi Bálint, Gyergyóditró/Budajenő

Bán - jad, asz - szony, bán - jad, hogy lá - nyod - hoz já - rok

5

Mi - nél in - kább bá - nod, An - nál in - kább já - rok.

Nappal véle járok,
Éjjel véle hállok,
Paplanys ágába'
Jól bétakarózok.

Csak azért szerettem
Falu végén lakni,
Oda jár a rózsám
A lovát itatni.

Szántottam, szántottam,
Hat ökröt hajtottam,
Minden fordulóba'
Páros csókot kaptam.

Elejted orsódat,
nem lesz ki feladja,
Bánatos szívedet,
Ki megvigasztalja.

Falu végén lakom,
Keress fel, angyalom,
A csendes folyónak
Csak zúgását hallom.

Nem lovát itatja,
Magát fitogtatja,
Szép piros orcáját
Vélem csókoltatja.

Virágos kenderem,
Elázott a tóba'
Ha nem szeretsz, babám,
Ne járj a fonóba.

Be sok eső, be sok sár

Gyergyóújfalu, 1911

gy. Molnár Antal
é. Nagy Máténé

$\text{♩} = 138$

Be sok e - ső, be sok sár, be sok kis - lány meg - csalt már,

3
Ná - ná - ná - ná - ná - ná - ná,

5
Hogy - ha ez az egy meg - csal, meg - át - ko - zom, majd meg - hal,

7
Ná - 3 ná - 3 ná 3 - 3 ná - ná - ná - ná.

Úgy szeretem a barnát,
Mint a borízű almát.
Annál inkább a szőkét,
Mint a szőlőszemecskét.

Cukorrépát nem jó dombra ültetni

Gyergyóújfalu, 1907 augusztus

gy. Bartók Béla

é. egy legény

Cu - kor - ré - pát nem jó domb - ra ül - tet - ni,

Öz - vegy - asz - szony lá - nyát nem jó sze - ret - ni.

Egy - szer mond - tam egy - szer mond - tam va - la - mit a lá - nyá - nak,
De az any - ja, de az any - ja azt fe - lel - te re - á - ja,

Rög - tön bé - ment, s el - mond - ta az any - já - nak.
Hagy - jad lá - nyom, min - den le - gény sza - vá - ra.

Kiskertemben cukorrépát kapáltam,
Közepibe zsidókölyket találtam.
Hazavittem, hazavittem a faszát megnyúztam,
Este-reggel forró vízzel locsoltam.
Mégis annak, mégis annak elhervadt a gulája,
Rongyos zsidó, kinek nincsen szakáll!

Csiripel a nyári fecske

Gyergyócsomafalva, 1911

gy. Molnár Antal
é. Békei János

Moderato, alk. ritmus

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 4/4 time. The tempo and mood are 'Moderato, alk. ritmus'. The melody is simple and folk-like, with lyrics written below the notes. The lyrics are in Hungarian. The score includes a repeat sign at the beginning of the third staff and a double bar line at the end of the fourth staff.

Csi - ri - pel a nyá - ri fecs - ke, szé - pen szól,
3 S ha - rag - szik rám az én ró - zám, mer` nem szól.
5 Ne ha - ra - gudj é - des ró - zám so - ká -
7 ig, Mer` nem hagy lak ko - por - sóm be - zár - tá - ig.

'Aj, Istenem, vajon mi lett énvelem,
Gyászba borult a tiszta j' ég felettem.
S azért borult gyászba j' az ég felettem,
Hogy elhagyott kit igazán szerettem.

Törött ágról messze repült a madár,
'S édes rózsám, be igazán megcsaltál.
S, ha j' elmégy es mindenütt azt kívánom,
Hogy az út előtted rózsájé váljon.
'S még a fű es édes almát teremjen,
'S a te szíved engem el ne felejtjen.

Törött ágról messze reppen a madár,
Régi rózsám, be igazán megcsaltál!
Ha elmész es, mindenütt azt kívánom,
Hogy az út előtted rózsájé váljon!
Még az út es édes almát teremjen,
A te szüved engem el ne feledjen!

Debrecenbe mentem, akadtam egy házra

Gyergyóújfalu, 1907

gy. Bartók Béla
é. asszony

1 Deb - re - cen - be men - tem, a - kad - tam egy ház - ra,

3 mely há - zi gaz - dá - nak, va - la két szép lá - nya

5 Szü - ve - sen trak - tál - tak, Ká - vé - val, ka - lács - csal,

7 Bor - ral, pe - cse - nyé - vel, S töl - tött ká - posz - tá - val.

Szeretnék itt, rózsám, tovább is mulatni,
Kegyes személyeddel egy párnán aludni.
De nincs abba módom tovább itt mulatni,
Kedves pajtásomhoz kellene húzódi.
Felülék lovamra s minden jót kívánék,
Az én galambomtól szomorún elválék.

Édes, kedves, gyenge rózsám

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán

Tempo: Tánclépés

É - des, ked - ves gyen - ge ró - zsám, csak e - gyet mon - dok,

5 A szí - vem - ről el - o - szol - nak min - den gon - dok

9 Ha - za - kí - sér - lek éc - ca - ká - ra,

13 Tu - dom, meg - szol - gá - lod vir - rad - tá - ra.

A te súlyos nyavalyádból adjál nekem es,
Hadd érezzük mind a ketten: magad es én es,
tralalalalala, tralalalalala.

Az én rózsám olyan beteg, talán meg es hal,
Ha meg nem hal, kénoson nyög, nekem lesz a jaj.
jajaja ja ja...

Beteg az én rózsám anyja kénoson síndik,
Mikor felkel az ágyából jól eszik-iszik,
tralalalalala, tralalalalala.

Beteg az én rózsám anyja, az ágyba fekszik.
Beteg az én rózsám anyja, az ágyba fekszik.
Hogyha felkel az ágyából, jót eszik-iszik,
Hogyha felkel az asztaltól, újból lefekszik.

Még betegebb az én rózsám, talán meg es hal,
Hogyha nem hal, kénoson nyög, az es nekem baj.
A te súlyos nyavalyádból adjál nekem es,
Érejmek azt mind a ketten, érejmek én es!

Elment az én rózsám

Gyergyóremete, 1907

gy. Bartók Béla
é. Angi Józsefné

El - ment az én ró - zsa - m, I - de - gen or - szág - ba,

5
ír - ja le - ve - lé - ben, Men - jek el u - tá - na.

Nem megyek utána idegen országba.
Inkább meggyászolom fekete gúnyába.

Délig feketébe, délután fehérbe'(dél előtt fehérbe' délbe' feketébe')
Este nyolc órától tiszta rózsaszínbe.

Elment, elment az én párom

Gyergyóalfalu, 1910

gy. Kodály Zoltán

El - ment, el - ment az én pá - rom, _____

4
Le az ú - ton egy fű - szá - lon,

7
Sej, haj, hogy - ha el - ment visz - sza vá - rom, _____

11
Ö - le - lő ka - rom - ba zá - rom.

Látod, rózsám, látod, méges,
Hajzád jöttem, ha későn es.
Ejhaj, eljöhetek minden este,
Mert nem lakok olyan messze!

Sárit megcsípte egy darázs,
Hasa alatt lett egy forrás.
Ejhaj, az a forrás ne lett vóna,
Szüvem érte ne fájt vóna!

Sárit megcsípte egy dongó,
Hasa alatt lett egy hordó.
Ejhaj, az a hordó ne lett vóna,
Szüvem érte nem fájt vóna!

Ej haj, a rudamon fonal nincsen,
S motollámon három igen.

S azt es hat hónapig fontam,
Méges eleget aludtam.
Ej haj, kalákámmal kimosattam,
S egyet-kettőt csappintottam.

Egyet-kettőt csappintottam
S hármát-négyet kortyintottam.
Ej haj, egyet-kettőt csappintottam
S hármát-négyet kortyintottam.

Ej haj, ha megérem, jövődre,
Vetek az alsó mezőre.

Vetek árpát, vetek búzát,
közepébe csukros rózsát.
Ej haj, csukros rózsa ne virágozz,
Érttem, babám, ne várakozz.

Ha érettem várakozol,
Soha meg nem párosodol.

Epret, málnát szedtem

Orotva, 2000-es évek

é. Csirilla János

5 *Ep-ret, mál-nát szed-tem a zöld er - dő - ben, Ősz-sze - tör - tem a ru-há - mat,*

8 *Ősz - sze - tör - ted a bá - na - tos szí - ve - met, A - mi - ó - ta én nem já - rok*

A - mi - ó - ta te nem jössz el én - hoz - zám.

Recsegős a csizmám, amit vett a babám
Katalinkor a vásárba.
Valahányat lépek, mindig azt recsegi, soha se' szerettelek,
Mióta megismertelek igazán.

Fehér fuszulyka virág

Gyergyóditró

Tempo: Lassú csárdás

Fe - hér fu - szuly - ka vi - rág, Je - re hoz - zám nap - vi - lát.

5

Je - re hoz zám_ sö - tét - be, I - ca, te, hadd ül - jek az ö - löd - be.

Nem ülök én sokáig,
Csak huszonnég óráig
Annyi az a huszonnég óra
Ica te, mint éppen egy minuta.

Száraz fuszulyka virág,
Jere hozzám napvilág,
Jere hozzám setétbe'
Ica te, hadd üljek az ölödbe.

Zabot eszik az ökröm,
Ha megeszi, bekötöm.
Úgy megyek a babámhoz,
Ica te, tudom, elvár magához.

Mikor hegedülgettünk,
Pengettük a húrokat,
Ica te, ittuk a jó borokat.

Édesanyám, a szoknyám,
Árendába kiadnám.
Hadd el lányom, ne add ki,
Ica te, mer' én sose' adtam ki.

Feleségem, ki a házból

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán

é. Kozma Klára

Gyors tánclépés

Fe - le - sé - gem, ki a ház - ból! Most jö - vök a kor - cso - má - ból.

7

Tá - lat, csip - rot, fa - ze - ka - kot, Mind fe - jed - be bo - ro - ga - tok!

Ember, ember, ki a házból,
Most jövök a fonóházból!
Guzsaly talpa a fejedbe,
Orsó hegye a szemedbe!

Engem uram úgy szeretett,
cseberrúddal fenyegetett.

Az én lábam úgy kijárja,
mint a Kossuth kabalája.

Feleségem, ne szólj nagyon,
Mert a páca nálam vagyok!
Én se fogom magam hagyni,
Szemem szőrit mind kiszedni!

Gyéren vettem a kenderem

Gyergyócsomafalva, 1980-as évek

É. Ambrus János és Árpád, 1985
Korpos József, 2009

Gyé - ren vet - tem a ken - de - rem, gyak - ran ter - mett raj - ta,
5 Nem kell né - kem a ken - der - je, csak a poz - dor - já - ja.
9 Tű - zet ra - kok a - lá - ja, meg - fű - tő - zők raj - ta, Meg - szá - ri - tom a ga - lam - bom gyolcs - ga - tyá - ját raj - ta.
17 Hess, légy, ne szállj rám, be - teg va - gyok én,
21 Csó - kolj meg, é - des ró - zsám, meg - gvó - gyu - lok én!

Nem vagy legény, Berci, nem mersz megcsókolni,
Pedig leány létemre merek csókot adni.
Adtam, adok is, az ügyes legénynek,
Hisz' jól tudom magamról, hogy jól esik szegénynek.
Adtam, adok is az ügyes leánynak
Hisz jól tudom magamról, hogy jól esik hitványnak

Olyan vetett ágyam vagyon a gerendát éri,
Nem is adják szegénynek, hogyha gazdag kéri.
Hess, légy, ne szállj rám...

Kértek engem Remetére, oda nem adának,
Csomafalvi bognyesőnek odaloccsintának.
Hess, légy, ne szájj rám...

Átal mentem Újfaluba írók adtak nékem,
Hazamentem lefeküdtem, majdnem megfeszültem.
//: Hess, légy, ne szállj rám, beteg vagyok én,
Adj egy csókot, édes rózsám, meggyógyulok én. ://

Gyergyó felé fejr az ég

Alfalu

Parlando

Gyer - gyó fe - lé fe - hér az ³ ég.

4 É - des____ ró - zsám, ³ él - hetsz - e még,

8 É - lek, szí - vem, nem hol tam ³ meg,

11 Sze-ren - cséd - ³ re,____ Ma - rad tam meg.

Zúg a harang vasárnapra,
Ne várj, rózsám, a templomba.
Szolgálnak nincs vasárnap,
Éjjel-nappal parancsolnak.

Minden vasárnap délután,
Nálam nélkül táncolsz, babám.
Táncolj, babám, ne várj engem,
Ne kesergesd az én lelkem.

Délután esik az eső,
S elment a kedvem kereső.
Kitől vártam édes csókot,
S kedvem szerint való csókot.

S elment, elment az én párom,
Járjon békével, nem bánom.
S ha elmentél, járj békével,
Rólam se feledkezzél el.

S akkor jussak én eszedbe,
Mikor kenyér a kezedbe.
S akkor se jussak egyébről,
Csak az igaz szeretetről.

Szerettelek, rózsám, nagyon,
De már annak vége vagyon.
Annak isten jót ne adjon,
Aki miatt vége vagyon.

Sót, kenyeret, fát ne adjon,
Szeretetlen társat adjon,
Kivel szíve ne nyugodjék,
Mindig értem bánkódózzék.

S fogjon meg a szájam átka,
Kötélén forogj az ágyba,
Átkom fejed felett járjon,
Mikor kérem, reád szálljon.

Haragszik a Nap a Holdra

Ha - rag - szik a nap a hold - ra,

A hold is a csil - la - gok - ra,

A csil - la gok a fe - ke - te - fel - hó - re,

Én a ré - gi sze - re - tőm - re

Kibékült a Nap a Holddal,
A Hold es a csillagokkal,
A csillagok a fekete felhőkkel,
Én a régi szeretőmmel.

Árok, árok, de mély árok,
Nem gondoltam, hogy így járok.
Beléestem, benne vagyok,
A szerelem rabja vagyok.

Házigazda, aluszol-e?

Gyergyócsomafalva, 1911

Köszöntő

5

9

Há - zi - gaz - da, a - lu - szol - e?

Ily so - ká - ig, még nyug - szol - e?

Ser-kenj fel ál-mod ból, — És kelj fel á-gyad ból, — Mert jöt-tünk te-hoz-zád.

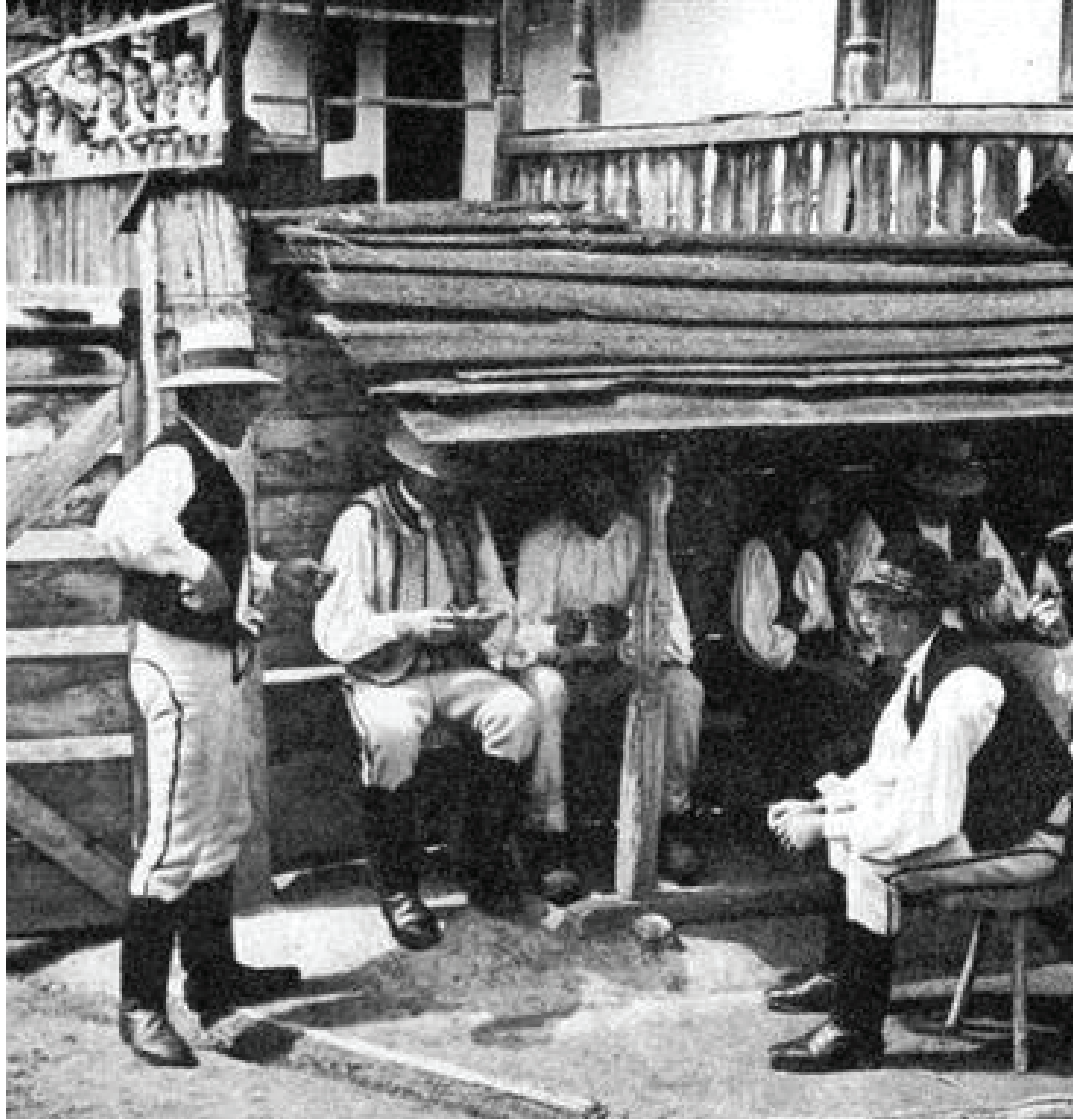
Mondd meg, hogy jó szívvel látsz-e,
Házadba bébocsájtasz-e?
Mert ha nem, megtérünk,
Megyünk, honnan jöttünk,
Más szállást keresünk.

Kívánjuk, Isten éltesse,
Mindenben szerencséltesse,
Kívánjuk szívesen:
Az Isten éltesse.

Virradtál neved napjára,
Óhajtott boldog órádra,
Kit rég óhajtottál,
Most reájutottál,
Víg óráján. Ámen

Házigazda/Háziasszony, azt
susogja,
Van egy korsó pálinkája,
Ha jól meg nem cukrozza,
Tőlünk megihassa.

Házigazda/Háziasszony, azt
susogja,
Van egy korsó piros bora,
Ha jól meg nem cukrozza,
Tőlünk megihassa.

Kocsmárosné zöld alsószoknyája

Gyergyócsomafalva

4 Kocs - má - ros - né zöld al - só szok - nyá - ja,

7 Szol - gá - ló - nak kar - ma - zsin pa - pu - csa,

10 A gaz - dá - nak ron - gyos a ga - tyá - ja,

Li - kas a dol - má - nya, dol - má - nya.

Ez a kicsi szilvafa, szilvafa,
Be sok szilva van rajta, van rajta!
S há az a vén vackorfa, vackorfa!
Csak két bingyó csüng rajta, csüng rajta!

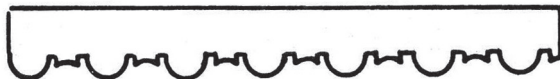
Árt a víz a csizmának, kapcának,
Vén ember bocskorának, korának,
Kisasszon' papuccsának, puccsának,
Árt az ember gyomrának, gyomrának!

Egy cseppet se siessünk, kapdossunk,
Itt a jó gyep, etessünk-itassunk!
Itt a kocsmá, hopp, megállj, hopp, megállj,
Itt a jó bor, most igyál, most igyál!

Megüzenem az édesanyámnak,
Fehér szoknyát varrasson lányának!
Fehér szoknyát, hat felhajtásosat,
Piros cipőt fekete sarokkal!

Gyenge harmat neveli a búzát,
Édesanyja neveli a lányát,
De idővel más viseli gondját,
Más is éli véle a világát!

Bárcsak engem valaki megkérne,
A vállamra selyem kendőt venne.
Én nem bánom mindennap megverne,
Így belőlem friss menyecske lenne!

Kovácslegény

Orotva, 2000-es évek

é. Csirilla János

5 Ko- vács - le - gény pen - ge - ti a va - sat De bú - san ko - pog tas - sa

9 O - da - ha - za a ba - bá - ját más le - gény csa - lo - gas - sa

13 Ne csa - lo - gasd a bá - na - tos szí - ve - met Sej, azt a ku - tyá min - de - ne - det

Hej, jobb lett vol - na a kis - an - gya - lom kar - ja - i közt pi - hen - ni, de meg - hal - ni.

Szép élet a tűzér élet, de sokat kell szenvedni.
Egy kislányér' egy ügyes barna lányér' három évet szolgálni.
Bajnét van az oldalamon, ügyes barna kislány a jobb vállamon.
Ej, jobb lett volna 'ja kisangyalom karjai közt pihenni, de meghalni.

Megvert Isten ostorával

Gyergyóújfalu, Gyergyócsomafalva

gy. Bartók Béla

közismert megnevezése: "Gábor Ignácé"
nem összetévesztendő a "Gábor Ignácé" verbunkkal.

Meg - vert Is - ten os - to - rá - val, Gá - bor Ig-nác le - á - nyá - val,

5

Jaj, Is - te-nem, mér`ver - tél meg, Pe-dig nem ér de-mel-tem meg, tyu-haj - ja!

Túl a vízen veress virág,
A szeretőmet szerre bírják,
Én es bírom a másokét,
Úgy fizetek meg azokért, tyuhajja.

Meg akartam házasodni,
Galambot akartam fogni,
Galamb helyett varjat fogtam,
Bánom, hogy megházasodtam, tyuhajja.

Gyere, rózsám, ki a kútra,
Adj egy csókot utoljára,
Én es egyet, te es egy mást,
Hogy felejsük mi el egymást, tyuhajja.

Édesanyám megátkozott,
Mikor a világra hozott,
Azt az átkot mondta reám,
Öljön meg a sok vándorlás, tyuhajja.

Öljön meg a sok vándorlás
A sok hátizsákoldozás,
Jót reméltem, rosszat éltem,
Jaj, de szerencsétlen lettem, tyuhajja.

Az apámnak volt egy malma,
Most bánatot örölnek rajta,
Nékem is van egy bánatom,
Haza viszem s lejártatom, tyuhajja.

Jaj, Istenem, tégy egy csodát,
Százasokból egy nagy buglyát,
Ezresekkel befedjétek,
Hogy a babám szeressen meg, tyuhajja.

Igyál, igyál, adj nekem es,
Szonnyan ne haljak meg én es!
Szerusz, szerusz, te jó barát,
Ki-ki tudja maga baját, csuhajja!

Én es tudom a magamét,
Más es tudja a magáét.
Én es tudom az enyimet,
El es igazgatom őket, csuhajja!

Haja, haja, meg ne hallja:
Szeretőmnek kondor haja.
Bár olyan kondor ne vóna,
Hogy a szem ne fogna rajta, csuhajja!

Ne búsuljon, komámasszon,
Csak az Isten rozsot adjon,
Csak az Isten rozsot adjon!
Annak egy csepp levet adjon!
Megigyük a rozsnak levit,
Dicsérjük a Jézus nevit, csuhajja!

Nincsen pénzem, van erszényem

Gyergyócsomafalva, 1907

gy. Bartók Béla

5 *Nin - csen pén - zem, van er - szé - nyem, jó bort i - hat - nám,*

9 *Nin - csen lo - vam, van kan - tá - rom lo - va - gol - hat - nám.*

13 *va - gyon e - kém, nin - csen föl - dem, ó, be szánt - hat - nám.*

17 *Va - gyon e - rőm, nincs sze - re - tőm, há - za - sod - hat - nám,*

Aj - jaj - jaj - jaj, aj - jaj - jaj - jaj, aj - jaj - jaj - jaj, aj - jaj - jaj - jaj.

Ha nálunk jó guzsalyasba, csendesen járjon,
A mű titkos záros ajtónk meg ne roppanjon!
Édesanyám olyan gonosz, ebren aluvó,
A mű titkos beszédünket meghallgatta vót.
Jajjaj...

Titkos beszéd nem esik meg szerelem nélkül,
A szerelem nem esik meg páros csók nélkül.
Adsza kezéd jobb kezembe, forduljunk egyet,
Menjünk ki a gyümölcsösbe, ott szedjük meggyet!
Hajjaj...

Add szá' kezéd jobb kezembe, forduljunk egyet,
Menjünk el a gyümölcsösbe, ott szedjük meggyet.

A malomnak nincsen köve mégis lisztet jár,
A babámat tiltsák tőlem, mégis hozzám jár.

Ó, be szerencsés vagyok

Gyergyóalfalu

Ó, be sze - ren - csés va - gyok, hogy ú - ta - im nem na - gyok,
2
A szom - széd - ba bal - la - gok, ba - bám mel - lett mu - la - tok.

Jere rózsám a kútra,
Adj egy csókot az útra,
Én es egyet, te egy mást,
Úgy nem csaljuk meg egymást!

Jere Gyergyótölgyesbe,
Ott a világ közepe!
Ott termik a tulipán,
Csukros-bukros majorán.

Piros az ostorom nyele

Gyergyóalfalu, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. Bicsak Józsefné, 65 éves

Tánclépés

3
5
7

Pi - ros az os - to - rom nye - le, nem sár - ga,
Nagy - sze - ben - ben sze - re - tőm - nek nincs pár - ja,
Fel - szán - ta - tom a sze - be - ni nagy ut -
cát, ve - tek be - le pi - rod pün - kős - di ró - zsát.

Magamat is belévetem virágnak,
Aki szeret szakítson le magának.
Levágatom azt a huncut nemerót,
Csak az legyen a szeretőm, aki vót.

Lehullott a fehér rózsá levele,
Gyöngé vagyok, rózsám, a szerelemre.
Gyöngé vagyok szerelmedet leírni,
A szíveddel hej de szívet cserélni.

Sűrű csillag

Gyergyócsomafalva,
Gyergyóalfalu
Gyergyóditró/Budajenő

Küsmödi Bálint

Sűrű csil - lag, ha le - e - sik el - te - rül,

Az én ró - zsa - m, ha meg - lát es el - ke - rül,

Ne ke - rülj el é - des ked - ves ga - lam - bom,

Mer én né - ked rossz - sza - dot nem a - ka - rom.

Jaj, Istenem, de víg voltam azelőtt,
Ha a rózsám sétált a kapum előtt.
De mióta a szeretőm elhagyott,
Én azóta mindig szomorú vagyok.

Jaj, Istenem, adj erőt a lovamnak,
Hogy keressek más szeretőt magamnak.
Találtam én szeretőre, de jóra,
Ki elviszen a bánatos folyóba.

Jaj, Istenem rég el vagyok felejtve,
Meg sem hóttam, el is vagyok temetve.
Meg sem hóttam, el is vagyok temetve,
A síromra rózsafa van ültetve.

Öntözzétek, lányok, hogy ne hervadjon,
Hogy a babám gyöngye szíve ne fájjon.
Öntözzétek ,lányok, hogy ne hervadjon,
Hogy a babám gyöngye szíve ne fájjon.

Széles vízen keskeny palló, beléestem.
Rólad babám minden gondom levettem.
Úgy levettem, hogy még eszembe sem
jutsz,
Jóságodért fizessen meg a Jézus.

Édesanyám, hol van az az édes tej,
Amelyikkel katonának felnevelt?
Azt a tejet mért nem adta lányának,
Mer' a lányát nem viszik katonának.

Édesanyám, hol van az az édes tej,
Amelyikkel katonának felnevelt?

Azt a tejet mért nem fejte a földre,
Most nem volnék Ferencz József legénye.

Édesanyám, csak azért fáj a szívem,
Gyenge voltam, mégis katona lettem.
Úgy nőttek fel, mint erdőben a rózsza,
Besoroztak húsz esztendőskoromba'.

Ez a kislány mind azt mondja vegyem el,
De nem kérdi, hogy én mivel tartom el.
Eltartom én tiszta búza kenyérrel,
Havasalji szép tiszta folyóvízzel.

El kell menni katonának messzire,
Itt kell hagynom a babámat s nincs kire.
Reád bízom, legkedvesebb barátom,
Viseld gondját, míg a hazát szolgálom.
(Ha hozzányúlsz, az orrodat levágom...)

Viseld gondját, de te ne légy a párja,
Fáj a szívem, majd meghasad utána.
Édesanyám fehérre meszelt háza,
Nem leszek és soká benne lakója.

Száraz a bokr a tetőn

Gyergyószentmiklós, 1910
Gyergyócsomafalva, 80-as évek

gy. Kodály Zoltán
é. Szabó Erzsébet, Ambrus János

Gyors tánclépés

Szá-raz a bo - kor a te - tőn, El - ha-gyott az én sze - re - tőm.

7
Ha el - ha-gyott, ő bán - ja meg, Ki a fe-ne saj-nál - ja meg.

Ha elmész is járj békével,
Rólam ne feledkezzél el.
Búcsúzásod rövid legyen,
Víg szívedbe kárt ne tegyen.

Megyek az úton lefelé,
Senki se mondja, gyere bé,
Senki se mondja, gyere bé,
Túrót s tejet veszek elé.

Száraz a bokr a tetőn,
S haragszik az én szeretőm.
Ha haragszik, majd kibékül,
Vagy a háta jól megkékül.

Szeress, szeress, csak nézd meg kit,
Mert a szerelem megvakít.
Engemet is megvakított,
Örökre megszomorított.

S édesanyám sok szép szava,
Kit fogadtam, kit nem soha,
Megfogadnám, de nincs kinek,
Fogadnom kell idegennek.

Édesanyám édes teje,
Keserű a más kenyere.
Keserű es, savanyú es,
Ritkán, ritkán panaszos es.

Édesanyám is volt nékem,
Keservesen nevelt engem.
Éjszaka font, nappal mosott,
Jaj, de keservesen tartott.

Én Istenem, mi az oka,
Mindig szerzek s még sincs soha,
Csak a túró s a puliszka
Egy-egy fél liter pálinka

Hej, búbanat, keserűség,
Még a testvér es ellenség.
Hát idegen hogyan vóna,
Még a testvér sincsen jóba.

Fekete szárú cseresznye,
Vártalak, babám, az este.
Váratlanul jöttél hozzám,
Verjen meg az Isten, babám.

Akkor jere, mikor mondom,
csizmád soha ne kopogjon.
Mert meghallják a szomszédok,
Hogy titkos szeretőt tartok.

Kiment a ház az ablakon,
Bent maradt egy öregasszony.
Harminchárom foga héja,
Méges a guzsalyast várja.

Székelyföldön halász legény

Gyergyóremete, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. Angi József, 60 éves

Lassú tánc lépés

Szé - kely - föl - dőn ha - lász le - gény va - gyok én____

4
Ma - ros part - ján kis kuny - hó - ban la - kok én

7
Szó - ke kis - lány, jer' bé haj - zám pi - hen - ni,

10
A két ka - rom majd gon - do - dat vi - se - li.

Sem aranyom, sem ezüstöm nincs nekem,
Egy csendlakta kicsi kunyhó mindenem.
Gyergyószéken, székely földön születtem,
Székely anya virraszta énefelettem.

Rég megmondtam, régi babám, ne szeress,
Nincs egyebem, mit a két karom keres,
Nincs egyebem, egyetlen egy pohárnál,
Az es zálogba vagyon a császárnál!

De szeretnék a császárral beszélni,
De még jobban, szobájába' sétálni,
Megmondanám, a császár felségének,
Hány forint az adója a székelynek!

Végigmentem az alszegi csavargós utcán

Gyergyóújfalu, 1907

gy. Bartók Béla
é. legény

Vé - gig - men - tem az al - sze - gi csa - var - gós ut - cán.
3 Be - te - kin - tek egy ab - la - kon, ott sír a ba - bám.
7 Ne sírj ba - bám, si - mulj hoz - zám, hogy - ha sze - retsz i - ga - zán,
Mer' in - ge - met az ez - re - des úr szep - tem - ber - nek ha - to - di - kán el - bo - csájt.

Szeptembernek hatodikán haza kell jönni,
Ezt a vidám barna kislányt el is kell venni.
Ne sírj, babám, simulj hozzám, hogyha szeretsz igazán,
Mer' ingemet az ezredes úr szeptembernek hatodikán elbocsát.

Verjen meg az egek Ura

Gyergyószentmiklós, 1910

gy. Kodály Zoltán
é. Csibiné

Parlando

5 Ver - jen meg az e - gek U - ra té - ge - det! _____

10 De meg - szo - mo - ri - tot - tad a szí - ve - met.

Föl - zak - lat - tad bú s szí - vem nyu - go - dal - mát. _____

15 Sze - me - im - nek _____ az ő cse - nes _____ ál - mát.

Legelső öste, mikor hezzám jöttél,
Akkor magad engemet felkerestél,
Akkor mondtam, hogy szerencsétlen vagyok,
Szerencsétlenséges bánatom nagyok.

Ha kimegyek arra magos tetőre.
Feltekintek a csillagos kék égre.
Én Istenem, merre van az én hazám,
Merre sirat engemet édesanyám?

Dehogy sirat rég el vagyok feledve,
Meg sem haltam, már el vagyok temetve.
Szerencsétlen csillag alatt születtem,
Mer elhagyott, kit igazán szerettem.

Jól tudja az Egek Ura, hogy hogy' kell:
Kebeledből milyen rossz szű' dobog fel.
Piros alma nem tudtam, hogy férges vagy (édes),
Gyenge rózsám, most tudom, hogy álnok vagy.

Álnokságid csalták meg a szívemet,
kiér' a nagy Isten megver tégedet.
Kedves rózsám, ne légy kevély, oly büszke,
Még megfordul a szerencse kerekje.

Még megfordul a szerencse kerekje,
Ha most nem es, még megfordul ezekre.
Könnyes szemmel ne tekints fel az égre,
Mer' ott megfellegetedik felette.

Láddig, rózsám, hogy megszomorítottál,
Szemeimből sűrű könnyet kihoztál,
Mossad, mossad, sűrű könnyek orcámat,
Még most tudom, mi a múltbéli bánat.

Amit adtam mátkagyűrűt, add vissza,
A tied is nálam vagy, vedd vissza,
Ne tartsd nálam, ne tartsd nálam emlékül,
Hírem, nevem, ne forogjon köztetek.

Virágos a kenderem

Gyergyóújfalu, 1907

gy. Bartók Béla
é. asszony

Tempo giusto

Vi - rá - gos ken - de - rem, el - á - zott a tó - ba,

6

Ha nem sze - retsz ba - bám, Ne járj a fo - nó - ba!

Elejted orsódot,
Nem lesz, ki feladja,
Bánatos szüvedet,
Ki megvigasztalja.

Nappal véle járok,
Éjjel véle hállok,
Derekaljas ágyba
Kicsi bubát csinállok. (purdikot)

Bánjad, asszony, bánjad,
Hogy lányodhoz járok!
Mennél jobban bánod,
Annál jobban járok.

Néhány rikoltás/táncszó/csujjogatas a Gyergyói-medencéből

Piros szoknya, pipipi,
Van alatta valami.

Ez a Náci hegedűje,
Vesztett volna az erdőbe.
Ha az erdő nem lett volna,
Betyár sose lettem volna.

Aki nem tud táncolni,
Menjen haza aludni.
Lám, én tudok táncolni,
Itt maradok mulatni.

Az én rózsám katona,
Ragyog rajta a gúnya.
De az ősszel leszerel,
Hazajön és veszen el.

Én se, kicsi te se nagy,
Éppen hozzám való vagy.
Jár a gyergyai malom,
Hijába beszélsz, angyalom.

Édes kincsem, Kalára,
Ne nézz olyan halálra.

Piros alma, zöld retek,
Elmentek a legények.
Kender mintás bokréta,
Jaj, Istenem, hozd vissza!

Az „újfali” leányok,
Göndör szőrű bárányok.
Nyírni hagyják magukat,
Áruljak a gyapjukat.

Kicsi nekem ez a csűr,
Kirepülök, mint a fűrj.

Hujuju, hujuju,
Megdöglött a suta juh.
Nem kell neki több sarjú,
Ju ju ju

Sárga rigó, darázfészek,

Ez a legény megint részeg.

Ez a leány álnokcsont,
Máma épít, holnap ront.

A szerelem olyan édes,
Mint a pánkó, mikor ízes.
De, ha megkeseredik,
Epével vetekedik.
Húzzad, cigány, hegedűd,
A te kezed nem ezüst.
Se nem ezüst, se nem réz,
Csak egy ügyes cigány kéz.

Háljunk távol egymástól,
Mint a tők az inától.
Adjatok egy kanalat,
Szúrjam szíven magamat.
Adjatok egy szalmaszálat,
Fújjam fel a kultúrházat.

Én, Istenem, tégy egy csodát

Anyósomból szarvasmarhát.
Egy kötelet a nyakába,
Úgy vigyem el a vásárba.

Hagymát ettem túróval,
Nem bírok a fúróval.

Hopp, szűz, korombűz,
Ég a szeme, mint a tűz!

Komámasszon, szépasszon,
Tedd a szegre, had asszon!

Egyik lábam gyergyai,
Másik magyarországi,
Egyik lábam kijárja,
A másik elhibájza,
Járd ki, lábam, ne hibájj,
Mert ingem a hideg ráz!

Lé, lé, mosólé,
Kell-e mosogatólé?

Utószó

Szerintem a népdal életünk része kell legyen.

Tájéegységünk népdalai azt a vérmérsékletet, gondolatvilágot, gondolkodásmódot, érzelmvilágot, örömeket és fájdalmakat jelenítik meg, amelyek mindamelllett, hogy Kárpát-medencei magyarok vagyunk, egyedül csak ránk jellemzőek.

Sehol a világon nem így fejezik ki az úton lefelé, egy fűszálon elmenő kedves távozásából adódó fájdalmat. A kifejezett fájdalom és esetleges bántottság mellett, és ellenére a folytatás kérdése, a nyitottság is adott: „ha visszajő, visszavárom, ölelő karomba zárom”... Ugyanakkor az egészséges székel huncutság is finom csomagolásban jelenik meg. Igaz, hogy hasonlít kifejezésmódban, gondolati töltetben mind a gyimesi, mind a felcsíki megnyilatkozás módhoz, de mégis más. Más, egyedi, egyéni és mélységesen szabad.

A gyűjtemény minden hangulati skálát megérint, a férjhez menés, vagy éppen leszerelés örömétől a puszták lét fájdalmáig, a megátalkozottság súlyának terhétől a magány súlyán keresztül a gyermekdeden elefánt méretűvé formázott bolháig. A gyergyói népdalokban minden megtalálható, amire a mezőségiek, székiek, kalotaszékiek vagy gyimesiek büszkék. A kérdés csak az, hogy ezeket a népdalokat hányan éneklék? Ha büszkék vagyunk arra a vidékre, amelyből vétettünk, ha ezt örökségül akarjuk adni gyermekeinknek, akkor az „akciós csomagnak” tartalmaznia kell mindenkinek előtt a saját, Gyergyó-medencei népdalainkat. Nagyon fontos emellett a tánc is, de a népdal, zene egy lépéssel mindig elől jár. Így gondolom.

Bartók Béla 1907-ben nem véletlenül gyűjtött csodálatos gyöngyszemeket a Gyergyói-medencében, amelyeket lekottázott, gramofonra vett és megmentett az utókor javára. Mindezt 1907 július végén és augusztusában. Kodály Zoltán 1910-ben folytatta ezt a munkát, majd Molnár Antal ugyanúgy 1912-ben. Ezek a tudós emberek alázatosan és tudatosan tudták kezelni a népdalkincsünket, felfedezték óriási értékét és csiszolatlanul, eredeti értéként letették az utókor asztalára. Az utókor nagyon későre nyúlt ehhez a kifogyhatatlan kincsesbányához. Mostanra nagyon keveset és nagyon kevesen ismernek ezekből a népdalokból.

Az 1941-ben kitelepített gyergyói családokat az ötvenes és hatvanas években többször keresték fel és gyűjtötték tőlük dalokat, táncokat: Budajenőn és környékén. Végighallgatva egy részét rájöttem, hogy nemcsak továbbvitték, tovább is

adták későbbi generációiknak ezt a tudást, bölcséletet. Miért? Mert tudták, az gyergyóiságuk marad vagy vész el azon, hogy dalolnak, vagy nem. Csodálatos dallam és szöveg változatok kerültek haza a gyergyóremetei Nagy József egészséges kíváncsisága és igényes kutakodásának köszönhetően. Hála érte.

Erőssné Sándor Judit, kinek nagyszülei úgy alfalviak, hogy egyik ág Csomafalva felől, a másik Ditró felől találta meg a családi fészek melegét Alfaluban, feladataként tudja és végzi ezen népdalok felkutatását archívumokból és azok visszatanítását a nagyközönség számára. A gyergyóremetei néptánc tábor (amelynek fontosságát és értékét a medencetársak sajnos még nem ismerték fel, vagy nem ismerik el) nagyon jó közeg e munkának a tömeg elé vitelében. Sok százan dalolják már a visszatanított népdalokat. Jelen CD mellékleten ő, és lánya, Erőss Réka dalolják el a népdalokat, azért, hogy bárki könnyebben megtanulhassa, vezetés vagy főzés közben hallgathassa, gyönyörködjön, tanuljon, és másokat is dalolásra bírjon. Bor mellett ezt énekeljék a felszegiek, fenekútiak, csutakfaliak, güdüciek, szászfalusiak, marosfalviak, tekerőiek, orotvaiak..... Köszönöm, hugom!

Köszönet Sólyom Csabának és Koós Róbertnek Gyergyóújfaluból, akik nagyok fiatal koruk ellenére évek óta tudatosan keresik a gyergyói zenét, hangszert, képet, szellemet. Tanultam tőlük!

Köszönet Laczkó-Albert Elemér polgármester úrnak azért, amiért nem enged komoly dolgokba félgőzzel dolgozva belefogni. Neki köszönhetően ma Gyergyóremetén több, mint ötszázan tudatosan vagy nem, de tanulják, éneklük és táncolják a medence dalait, táncait.

Sándor Csaba Lajos

Börvely-Székelytelep: a remeteiek és ditróiak által alapított mintafalu

A népdalokról említettők, hogy mekkora fontossággal bír, hogy a Magyarországra telepített, telepedett testvéreink megőrizték, így esélyünk van visszatatanulni. Viszontagságos történetüket Nagy József, remetei kutató így írja le. Tanulságként szolgáljon!

Az 1940 évi második bécsi döntést követően Észak-Erdély újra Magyarország része lett. A Szatmár megyei, Lucaceni nevű román telepés falu lakosai elmenekültek lakóhelyükről, vissza Nagybánya vidékére. A falu Börvely református község szomszédságában, az 1920-as években jött létre és már a kezdetektől konfliktus jellemezte a börvelyiek és az új telepések közötti viszonyt. 1941-ben úgy döntött a magyar kormány, hogy az üresen hagyott házakat nagycsaládos székely telepések között ossza szét. Így került sor 140 remetei és ditrói család (közel 900 személy) betelepítésére, ami által Lucaceni új nevet kapott: Börvely-Székelytelep.

A világháború három éve alatt a nagycsaládos székelyek mintafaluvá varázsolták Székelytelepet, a gazdaság virágzott, újjáépítették a házakat és a gazdasági épületeket. 1944 októberében azonban az átvonuló szovjet csapatok nyomában visszaérkeztek az elűzött román telepésék, immáron fegyveresen, akik 48 órát adtak a falu lakosságának, hogy Magyarország irányába elhagyják a települést. A székelyek gyalogszerrel, szekerekkel útnak indultak és a Tiszántúl különböző településein kaptak ideiglenes helyet gazdaságokban, mígnem 1945-ben a Budapest környékéről kitelepített svábok házaiba költözhettek, állami döntés értelmében. Etyek, Telki, Biatorbágy, Budajenő és Budaörs községekbe ekkor már közel 2000 székely települt be. A svábok kitelepítése nemzetközi döntés értelmében ment végbe, így minden hátrahagyott ingó és ingatlanjuk a székely családok használatába került. A remetei és ditrói dolgos kezek hamar elkezdtek a mezőgazdasági munkákat és igyekeztek boldogulni. A jól termő földek jó megélhetést biztosítottak az 1948 évi államosításig. A későbbi években a gyáripar szívta fel a munkaerőt és az új generációk beköltöztek fokozatosan Budapestre.

Azonban hagyományait sokáig őrizték a székelyek. A hagyományos szokások, beszéd, bálók, táncok és viselet hordása megkülönböztette a falvak lakosait a környező települések közösségeitől. Nagy Ferenc miniszterelnöknek még székely kaput is állítottak látogatásakor. A ditrói származású Küsmödi Bálint a Kossuth Rádió állandó vendége volt, ahol a régi gyergyói népdalokat rendszeresen énekelte. Így figyelt fel a korabeli népzenei élet a gyergyóiakra, ami többszöri népzenei és néptánc gyűjtésben öltött testet az 1950-60-as években.

Ma a hagyományokat többnyire a több településen működő székely körök ápolják, székely bálók és más hagyományőrző tevékenységek keretében, melyekben gyakran a megmaradt svábok utódai is részt vesznek, fátlyat borítva a XX. század vérzivataros eseményeire.

Tartalomjegyzék

Előszó	5
1. A bornyukot elhajtottam - Gyergyócsomafalva	6
2. A diófa veresét virágzik - Gyergyócsomafalva	8
3. A gőzösnek a belseje - Gyergyószentmiklós, 1910	10
4. A gyergyai szép ragyogós csillag - Gyergyócsomafalva, 1911	12
5. A zsidó lány nagyon kényes - Gyergyószentmiklós, 1910	13
6. Ablakomba virágcserep - Gyergyószentmiklós, 1910	14
7. Anyám, édesanyám - Gyergyóditró, 80/as évek	16
8. Árva vagyok nincs gyámolom - Gyergyóalfalu, 1910	18
9. Az asztalon vót a laska - Gyergyószentmiklós	20
10. Azt hallottam, hogy a Tisza befagyott - Gyergyócsomafalva, 1911	21
11. Egy nagyorrú bolha - Gyergyószentmiklós, 1910	22
12. Ha a molnár malma - Gyergyóditró	24
13. Bánjad asszony - Gyergyóújfalu, 1907	25
14. Be sok eső, be sok sár - Gyergyóújfalu, 1911	26
15. Cukorrépát nem jó dombra ültetni - Gyergyóújfalu, 1907	27
16. Csiripel a nyári fecske, szépen szól - Gyergyócsomafalva, 1911	28
17. Debrecenbe mentem, akadtam egy házra - Gyergyóújfalu, 1907	30
18. Édes kedves gyenge rózsám, csak egyet mondok - Gyergyószentmiklós, 1910	32
19. Elment az én rózsám - Gyergyóremete, 1907	34

20. Elment, elment az én párom - <i>Gyergyóalfalu, 1910</i>	36
21. Epret málnát szedtem - <i>Orotva</i>	38
22. Fehér fuszulyka virág - <i>Gyergyóditró</i>	39
23. Feleségem, ki a házból - <i>Gyergyószentmiklós, 1910</i>	40
24. Gyéren vettem a kenderem - <i>Gyergyócsomafalva</i>	42
25. Gyergyó felé fejr az ég - <i>Gyergyóalfalu, 1911</i>	44
26. Haragszik a Nap a Holdra	46
27. Házigazda, aluszol-e? Karácsonyi köszöntő - <i>Gyergyócsomafalva, 1911</i>	48
28. Kocsmárosné zöd alsó szoknyája - <i>Gyergyócsomafalva</i>	50
29. Kovács legény pengeti a vasat - <i>Orotva</i>	52
30. Megvert Isten ostorával. Gábor Ignácé - <i>Gyergyóújfalu, Gyergyócsomafalva</i>	54
31. Nincsen pénzem, van erszényem - <i>Gyergyócsomafalva, 1907</i>	56
32. Ó, be szerencsés vagyok - <i>Gyergyóalfalu</i>	58
33. Piros az ostrom nyele - <i>Gyergyóalfalu, 1910</i>	59
34. Sűrű csillag, ha leesik elterül - <i>Gyergyócsomafalva</i>	60
35. Száraz a bokor a tetőn - <i>Gyergyószentmiklós, 1910</i>	62
36. Székelyföldön halászegény vagyok én - <i>Gyergyóremete, 1910</i>	64
37. Végigmentem az alszegi csavargós utcán - <i>Gyergyóújfalu, 1907</i>	66
38. Verjen meg az egek Ura tégedet - <i>Gyergyószentmiklós, 1910</i>	68
39. Virágos kenderem - <i>Gyergyóújfalu 1907</i>	70
Néhány rikoltás/táncszó/csujtogatás a Gyergyói-medencéből	71
Utószó	72
Börvely-Székelytelep: a remeteiek és a ditróiak által alapított mintafalu	74